

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
PAOLO MENGOTZI
esitatud 13. detsembril 2012¹

Kohtuasi C-619/11

Patricia Dumont de Chassart

versus

Onafts – Office national d’allocations familiales pour travailleurs salariés

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Tribunal du travail de Bruxelles (Belgia))

Sotsiaalkindlustus — Määrus (EMÜ) nr 1408/71 — Artikkel 79 — Mitme liikmesriigi õigusaktide alusel töötanud isikute orbudele ette nähtud hüvitised orvu elukohaliikmesriigilt — Surnud isiku abikaasal teises liikmesriigis täitunud kindlustusperioodide arvesse võtmata jätmine — Ebavõrdne kohtlemine

1. Eelotsuse küsimus, mille eelotsust taotleb Tribunal du travail de Bruxelles (Brüsseli töökohus) käesolevas kohtuasjas esitas, puudutab määruse (EMÜ) nr 1408/71² (edaspidi „määrus nr 1408/71”) artikli 79 lõiget 1, eriti selle sätte punktis a sisalduvat viidet sama määruse artiklile 72. Neid sätteid muudeti täielikult määrusega (EÜ) nr 883/2004,³ millega alates 1. maist 2010 tühistati ja asendati määrus nr 1408/71. Uued sätted on käesoleva kohtuasja seisukohalt siiski ebaolulised.

2. Põhikohtuasjas vaidlustas kaebuse esitaja Patricia Dumont de Chassart eelotsusetaotluse esitanud kohtus Belgia riikliku töötajate peretoetuste ameti (Office national d’allocations familiales pour travailleurs salariés; edaspidi „ONAFTS”) otsuse, millega jäeti rahuldamata kaebuse esitaja avaldus, millega ta taotles orbudele ette nähtud perehüvitist. Selles kontekstis palutakse Euroopa Kohtul sisuliselt selgitada, kas määruse nr 1408/71 sätted, mis määravad kindlaks, millise liikmesriigi õigusnormid on „surnud töötaja või füüsilisest isikust ettevõtja [...] orvule” ette nähtud perehüvitiste andmise suhtes kohaldatavad, välistavad perioodide liitmise põhimõtte kohaldamise, mille puhul võetaks arvesse elusoleval töötajast lapsevanemal teises liikmesriigis täitunud kindlustusperioode, kui liikmesriigi õigus peaks – nagu käesoleval juhul – lubama sellel vanemal täitunud kindlustusperioode orbudele ette nähtud perehüvitise taotluse alusena arvesse võtta.

1 — Algkeel: itaalia.

2 — Nõukogu 14. juuni 1971. aasta määrus (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes (EÜT L 149, lk 2; ELT eriväljaanne 05/01, lk 35), nõukogu 2. detsembri 1996. aasta määrusega (EÜ) nr 118/97 (EÜT 1997, L 28, lk 1; ELT eriväljaanne 05/03, lk 3) muudetud ja täiendatud redaktsioonis, mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta määrusega nr 592/2008 (ELT L 177, lk 1). Määruse pealkiri on siin antud konsolideeritud tekstis esitatud kujul.

3 — Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide kooskõlastamise kohta (EÜT L 166, lk 1; ELT eriväljaanne 05/05, lk 72) tühistas ja asendas määruse nr 1408/71 alates 1. maist 2010, mil jõustus Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 987/2009, milles sätestatakse määruse (EÜ) nr 883/2004 rakendamise kord (ELT L 284, lk 1).

3. Käesoleva kohtuasja tähtsus seisneb asjaolus, et erinevalt paljudest vaidlustest, mida on Euroopa Kohtule selles valdkonnas esitatud, ei puuduta siinne vaidlus eri liikmesriikides samal ajal ette nähtud hüvitiste kattumist,⁴ vaid pigem määruse nr 1408/71 sätete ja liikmesriigis kohaldatava õiguse sätete koosmõju.

I. Õiguslik raamistik

A. Liidu õigus

4. Määruse nr 1408/71 artikkel 72 asub III jaotise 7. peatükis „Perehüvitised”. Selle artikli pealkiri on „Kindlustus-, töötamis- või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise perioodide liitmine” ja artikkel sätestab:

„Kui liikmesriigi õigusaktid seavad hüvitiste saamise õiguse omandamise sõltuvusse kindlustus-, töötamis- või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise perioodide täitumisest, võtab kõnealuse riigi pädev asutus vajalikul määral arvesse teises liikmesriigis täitunud kindlustus-, töötamis- või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise perioode, nii nagu oleksid need täitunud tema poolt kohaldatavate õigusaktide alusel.”

5. Sama määruse artiklid 78 ja 79 asuvad III jaotise 8. peatükis „Hüvitised pensionäride ülalpeetavatele lastele ja orbudele”.

6. Määruse nr 1408/71 artikkel 78 „Orvud” sätestab:

„1. Käesoleva artikli kohaldamisel tähendab mõiste „hüvitis” peretoetusi ja vajaduse korral orbude lisa- või eritoetusi.

2. Olenemata sellest, millise liikmesriigi territooriumil orb või teda tegelikult ülalpidav füüsiline või juriidiline isik elab või asub, antakse orvuhüvitisi vastavalt järgmistele reeglitele:

[...]

b) sellise surnud töötaja või füüsilisest isikust ettevõtja, kelle suhtes kehtisid mitme liikmesriigi õigusaktid, orvule:

i) vastavalt selle liikmesriigi õigusaktide sätetele, mille territooriumil orb elab, tingimusel et vajaduse korral artikli 79 lõike 1 punkti a sätteid arvestades on ta selle riigi õigusaktide alusel omandanud õiguse saada üht lõikes 1 osutatud hüvitist; [...],”

7. Määruse nr 1408/71 artikkel 79 „Ühissätted pensionäri ülalpeetavate laste ja orbude hüvitiste suhtes” sätestab järgmist:

„1. Artiklites [...], 78 [...] määratletud hüvitisi antakse vastavalt nimetatud artiklite sätete kohaldamisel kindlaksmääratud õigusaktidele selliste õigusaktide kohaldamise eest vastutava asutuse poolt ja arvel, nii nagu oleksid [...] surnud töötaja või füüsilisest isikust ettevõtja suhtes kehtinud üksnes pädeva riigi õigusaktid.

⁴ — Vt lihtsalt näiteks 12. juuni 1980. aasta otsus kohtuasjas C-733/79: Laterza (EKL 1980, lk 1915); 24. novembri 1983. aasta otsus kohtuasjas C-320/82: D’Amario (EKL 1983, lk 3811); 27. veebruari 1997. aasta otsus kohtuasjas C-59/95: Bastos Moriana jt (EKL 1997, lk I-1071); 24. septembri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-471/99: Martínez Domínguez jt (EKL 2002, lk I-7835) ja 20. oktoobri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-225/10: Perez Garcia jt (EKL 2011, lk I-10111).

Siiski:

- a) kui sellised õigusaktid näevad ette, et hüvitiste saamise õiguse omandamine, säilitamine või ennistamine sõltub kindlustus-, töötamis-, füüsilise ettevõtjana tegutsemise või elamisperioodide kestusest, määratakse nende kestus vajaduse korral [...] artikli 72 sätteid arvestades; [...]
- [...].”

B. Siseriiklik õigus

8. Töötajate peretoetusi käsitlevate 19. detsembri 1939. aasta konsolideeritud seaduste (edaspidi „konsolideeritud seadused”) artikli 56*bis* lõige 1 sätestab sisuliselt, et orbudele ette nähtud perehüvitisi saavad orvud, kelle surnud lapsevanemal või üleelanud lapsevanemal olid 12 vahetult surmale eelneva kuu jooksul täitunud tingimused selleks, et tal tekiks nimetatud konsolideeritud seaduste alusel õigus saada kindlasummalist (baas)toetust vähemalt kuue kuu jooksul.

II. Asjaolud, põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

9. Põhikohtuasjas kaebuse esitanud Patricia Dumont de Chassart on Belgia kodanik, kes on samuti Belgia kodanikust Guy Descampe’i lesk. Paaril sündis Prantsusmaal 2000. aastal laps Diego Descampe, kellel on samuti Belgia kodakondsus.

10. Pere elas mitu aastat Prantsusmaal, kus mõlemad abikaasad töötasid. Täpsemalt selgub kohtutoimikust, et Patricia Dumont de Chassart töötas Prantsusmaal 28. septembrist 1993 kuni 31. augustini 2008 ühes lasteasutuses psühholoogina. Guy Descampe töötas seevastu nii Belgias (1968–1976 ja 1987–1998) kui ka Prantsusmaal (kuni 2002. aastani). Alates 2002. aastast kuni oma surmani 25. aprillil 2008 ei teinud ta aga mingit tööd ning elas Prantsusmaal, olles seal „eelpensionil”, saamata mingit tulu ega mingeid hüvitisi.

11. 31. augustil 2008, st mõni kuu pärast Guy Descampe’i surma kolis Patricia Du Mont de Chassart koos lapsega Belgiasse, kus Patricia Dumont de Chassart jäi pärast umbes kuu aja pikkust töötamist töötuks.

12. 13. oktoobril 2008 esitas Patricia Dumont de Chassart ONAFTS-ile taotluse orbudele ette nähtud perehüvitise saamiseks.

13. Kuigi ONAFTS oli vastavalt 9. märtsil 2009 ja 6. aprillil 2009 andnud talle tagasiulatuva jõuga peretoetust ja üksikvanema lisatoetust, keeldus see asutus 20. oktoobril 2009 tehtud otsusega siiski Dumont de Chassart’ile orbude puhul ette nähtud peretoetust andmast. ONAFTS põhjendas oma otsust asjaoluga, et surnud isal ei olnud 12 vahetult surmale eelneva kuu jooksul täitunud tingimused, et tal tekiks õigus vähemalt kuue kuu kindlasummalisele toetusele, nagu sätestab konsolideeritud seaduste artikkel 56*bis*.

14. 4. veebruaril 2010 vaidlustas Patricia Dumont de Chassart selle keeldumise eelotsusetaotluse esitanud kohtus, väites, et ONAFTS oleks pidanud talle andma orvuhüvitisi, võttes arvesse neid kindlustusperioode, mis tal olid Prantsusmaal täitunud enne abikaasa surma.

15. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et vastavalt määruse nr 1408/71 artikli 78 lõike 2 punkti b alapunktile i kohaldatakse orvu elukohaliikmesriigi õigust ning seega kohaldub Patricia Dumont de Chassart’i suhtes alates 1. septembrist 2008 Belgia õigus. See kohus märgib, et konsolideeritud seaduste artikli 56*bis* kohaselt võib orbudele ette nähtud perehüvitist taotleda nii surnud vanema kui ka elusoleva vanema olukorra alusel. Käesoleval juhul ei saanud selline taotlus

siiski surnud vanema olukorrale tugineda, kuna tal ei olnud 12 vahetult surmale eelneva kuu jooksul täitunud konsolideeritud seaduste artiklis 56*bis* sätestatud tingimused. Patricia Dumont de Chassart saaks taotluses omaenda olukorrale aga tugineda ainult siis, kui Prantsusmaal täitunud tööperioodid võiks Belgias täitunud töötamisperioodidega võrdväärseks arvesse võtta. See oleks võimalik, kui kaebuse esitaja olukorra suhtes kohaldataks määruse nr 1408/71 artiklit 72, mis näeb ette kindlustus- ja töötamisperioodide liitmise.

16. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates on määruse nr 1408/71 artikli 72 kohaldamine Patricia Dumont de Chassart'i olukorra suhtes käesoleval juhul siiski välistatud, kuna nagu ONAFTS-i otsuses välja toodi, viitab sama määruse artikli 79 lõige 1 sellele artiklile, mainides aga ainult seda töotajast lapsevanemat, kes on surnud. Selle põhjus, et viide piirdub ainult surnud vanemaga, seisneb selles, et orvule ette nähtud perehüvitiste saamise õigust andev asjaolu on lapsevanema surm. Järelikult on määruse nr 1408/71 artikli 79 lõike 1 ja sellest tulenevalt ka sama määruse artiklile 72 tehtud viite isikuline kohaldamisala kitsam kui konsolideeritud seaduste artiklil 56*bis*, kus nimetatakse mõlemat vanemat. See takistab käesoleval juhul elusoleva töotajast vanema olukorda arvesse võtmast.

17. Seega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, ega määruse nr 1408/71 artikli 79 lõike 1 ja konsolideeritud seaduste artikli 56*bis* koosmõjus kujunenud olukord ei riku võrdse kohtlemise põhimõtet ja diskrimineerimiskeelu põhimõtet. Täpsemalt kahtleb eelotsusetaotluse esitanud kohus vahetegemises neil orbudel, kelle vanemad ei ole kunagi liidus töötamise eesmärgil Belgia territooriumilt lahkunud, ja neil orbudel, kelle Euroopa Liidu kodanikest vanemad on elanud teises liikmesriigis, kus elusolev lapsevanem on Belgia õigusaktide seisukohalt asjasepuutuva perioodi jooksul töötanud, kuid surnud lapsevanem mitte. Esimesel juhul võib üleelanud lapsevanem, kes on vaadeldaval perioodil Belgias töötanud, tugineda peale surnud lapsevanema kindlustusperioodide ka omaenda Belgias täitunud kindlustusperioodidele, samas kui teisel juhul ei luba kindlustusperioodide liitmise meetod niiviisi tõlgendatuna sellel üleelanud lapsevanemal oma teises liikmesriigis täitunud kindlustusperioode Belgiasse „importida”.

18. Selles kontekstis peatas eelotsusetaotluse esitanud kohus põhikohtuasjas menetluse, esitades Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas [...] määruse [...] nr 1408/71 [...] artikli 79 lõige 1 rikub võrdse kohtlemise üldpõhimõtet ja diskrimineerimiskeelu üldpõhimõtet, mis on muu hulgas sätestatud Roomas 4. novembril 1950 allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklis 14, koostoimes [ELTL artikli 20, ELTL artikli 45 ja/või ELTL artikliga 49], kui seda sätet tõlgendada nii, et see loeb [...] määruse [...] nr 1408/71 [...] artiklis 72 ette nähtud kindlustus-, töötamis- või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise perioodide arvessevõtmist reguleerivate normide puhul õigustatud isikuks vaid surnud lapsevanema, mistõttu [...] konsolideeritud seaduste artikli 56*bis* lõige 1 välistab võimaluse, et üleelanud lapsevanemal – vaatamata kodakondsusele, kui ta on liikmesriigi kodanik või kui ta jääb [...] määruse [...] nr 1408/71 [...] isikulisel kohaldamisalasse, kes on [...] konsolideeritud seaduste artikli 56*bis* lõikes 1 viidatud 12 kuu jooksul töötanud teises liidu liikmesriigis – oleks lubatud tõendada, et ta vastab tingimusele, mille kohaselt oleks tal [...] konsolideeritud seaduste artikli 51 lõike 3 punkti 1 tähenduses õigustatud isikuna olnud 12 surmale eelnenud kuu jooksul õigus saada kindlaksmääratud toetust kuue kuu jooksul, samas kui üleelanud lapsevanemal, kes on kas Belgia kodanik või mõne teise liidu liikmesriigi kodanik ja kes on [...] konsolideeritud seaduste artikli 56*bis* lõike 1 tähenduses töötanud vaid Belgias, kuna sel juhul ei ole ta kunagi Belgia territooriumilt lahkunud, on lubatud niisugune tõend esitada?”

III. Menetlus Euroopa Kohtus

19. Eelotsusetaotlus saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 30. novembril 2011. Kirjalikke seisukohti esitasid Patricia Dumont de Chassart, Belgia valitsus, nõukogu ja komisjon.

20. Kohtuistungil, mis leidis aset 7. novembril 2012, esitasid oma suulised märkused Patricia Dumont de Chassart, Belgia valitsus, nõukogu ja komisjon.

IV. Õiguslik analüüs

21. Oma eelotsuse küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 1408/71 artikli 79 lõige 1 rikub võrdse kohtlemise põhimõtet ja diskrimineerimiskeelu põhimõtet, kuna sellistel asjaoludel nagu põhikohtuasjas, lubades kohaldada määruse nr 1408/71 artiklis 72 sätestatud kindlustus-, töötamis- või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise perioodide arvessevõtmist reguleerivaid õigusnorme ainult selle töötajast lapsevanema suhtes, kes on surnud, takistab see sätte orvuhüvitiste andmisel samu perioode arvesse võtmast elusoleva lapsevanema puhul, kes on töötanud teises Euroopa Liidu liikmesriigis, kuigi liikmesriigi õigusnormid lubavad tema olukorda selliste hüvitiste taotlemise alusena arvesse võtta.

22. Enne eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimuse analüüsimist tuleb vastata Belgia valitsuse esmasele argumendile selle kohta, kas määrust nr 1408/71 saab käesoleva kohtuasja suhtes kohaldada.

C. Määruse nr 1408/71 kohaldatavus

23. Belgia valitsus väidab nimelt esiteks, et kuna Guy Descampe lõpetas töötamise 2002. aasta aprillis ega olnud seega oma surma hetkel 2008. aasta aprillis üheski sotsiaalkindlustussüsteemis kindlustatud, ei saanud teda surma hetkel lugeda määruse nr 1408/71 artikli 1 punkti a tähenduses töötajaks ega füüsilisest isikust ettevõtjaks. Järelikult ei saanud tema õigusjärglased selle määrusega antud õigustele tugineda.

24. Mis puutub sellesse, ei saa ma aga jätta märkimata, kuidas määruse nr 1408/71 artikkel 2, mis käsitleb isikuid, kelle suhtes määrus on kohaldatav, sätestab oma lõikes 1, et „[k]äesolevat määrust kohaldatakse töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja õpilaste suhtes, kelle suhtes kehtivad või *on kehtinud* ühe või mitme liikmesriigi õigusaktid [...], samuti nende pereliikmete ja nende ülalpidamisel olnud isikute suhtes.”⁵

25. Käesoleval juhul ei ole vaidlustatud, et Guy Descampe on ühe liikmesriigi, nimelt Belgia kodanik ning et kuna ta on palgatöötajana töötanud nii Prantsusmaal kui ka Belgias, *on tema suhtes kehtinud* mitme liikmesriigi õigusaktid. Samuti ei ole vaidlustatud seda, et nii tema orvuks jäänud poeg kui ka abikaasa on tema pereliikmed ja tema ülalpidamisel olnud isikud määruse nr 1408/71 tähenduses.

26. Sellistel asjaoludel on minu arvates väljaspool kahtlust, et määrus nr 1408/71 on põhikohtuasjas käsitletaval juhul kohaldatav.

27. Määruse nr 1408/71 kohaldatavuse kohta võib lihtsalt ammendavuse huvides ka märkida, et see on kohaldatav ka *ratione temporis*, kuna Patricia Dumont de Chassart'i kaebus esitati 2008. aasta oktoobris, st enne, kui jõustus uus määrus nr 883/2004, mis, nagu juba märgiti, tühistas ja asendas määruse nr 1408/71 alates 1. maist 2010.⁶

5 — Kohtujuristi kursiiv. Selle sätte sõnastust laiendati nõukogu 8. veebruari 1999. aasta määrusega (EÜ) nr 307/99, millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes ning määrust (EMÜ) nr 574/72, millega on kehtestatud määruse (EMÜ) nr 1408/71 rakendamise kord, et laiendada nende kohaldamist ka õpilastele (EÜT L 38, lk 1; ELT eriväljaanne 05/03, lk 335), nimelt lisati selle sätte lause esimesse osasse sõna „õpilase”.

6 — Vt eespool punkt 1, ja 3. joonealune märkus.

D. Eelotsuse küsimus

28. Asudes analüüsima eelotsuse küsimust, mille eelotsust taotleb kohus on Euroopa Kohtule esitanud, tuleb esmalt märkida, et sisuliselt on tegemist määruse nr 1408/71 artikli 79 lõike 1 kehtivuse küsimusega võrdse kohtlemise põhimõtte ja diskrimineerimiskeelu põhimõtte seisukohalt. Ei saa aga nentimata jätta, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu tõstatatud kehtivusküsimus põhineb määruse nr 1408/71 artikli 79 lõike 1 konkreetset tõlgendusel, nimelt eespool punktis 16 mainitud kitsal tõlgendusel, mida rakendas ONAFT ja mida nähtavasti on kasutanud ka eelotsusetaotluse esitanud kohus. Kuna selle tõlgenduse kohaselt piirdub määruse nr 1408/71 artikli 79 lõike 1 punktis a asuv viide sama määruse artiklile 72 üksnes surnud vanema olukorraga, on elusoleval töötajast vanemal täitunud kindlustusperioodide liitmine sisuliselt välistatud ka siis, kui liikmesriigi õigusnormid lubavad orbudele ette nähtud perehüvitiste taotlemise alusena arvesse võtta ka elusoleval vanemal täitunud kindlustusperioode.

29. Selles kontekstis tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimusele vajaliku vastuse andmiseks lähtuda väljakujunenud kohtupraktikast, mis puudutab määruse nr 1408/71 eesmärgi. Euroopa Kohus on nimelt korduvalt kinnitanud, et määrus nr 1408/71 ei loo ühist sotsiaalkindlustussüsteemi, vaid lubab erinevate siseriiklike süsteemide olemasolu, ning selle ainus eesmärk on tagada siseriiklike süsteemide kooskõlastamine.⁷ Määrusega nr 1408/71 sätestatud süsteem pole tegelikult muud kui kooskõlastussüsteem, mis reguleerib eelkõige selle õiguse kindlaksmääramist, mida kohaldatakse töötajatele ja füüsilisest isikust ettevõtjatele, kes erinevatel asjaoludel kasutavad oma õigust vabale liikumisele.⁸

30. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on aga jätkuvalt liikmesriikide pädevuses kehtestada sotsiaalkindlustushüvitiste saamise tingimused, isegi kui need sätestatakse rangemana, eeldusel et vastuvõetud tingimused ei too kaasa ilmset või varjatut diskrimineerimist liidu töötajate vahel.⁹ Lisaks peavad liikmesriigid nimetatud tingimuste kehtestamisel järgima liidu õigust ja eelkõige määruse nr 1408/71 eesmärki ning selle määruse aluseks olevaid põhimõtteid.¹⁰

31. Selles osas on Euroopa Kohus ka täpsustanud, et määruse nr 1408/71 eesmärk, nagu on märgitud selle põhjendustes 2 ja 4, on tagada töötajate ja füüsilisest isikust ettevõtjate vaba liikumine liidus, arvestades seejuures liikmesriikide sotsiaalkindlustusalaste õigusaktide erijooni. Nagu nähtub põhjendustest 5, 6 ja 10, on selle määruse põhimõtteks tagada eri liikmesriikide õigusaktide kohaldamise raames töötajate võrdne kohtlemine ning määrus püüab võimalikult hästi tagada kõigi liikmesriigi territooriumil töötavate töötajate võrdse kohtlemise ja mitte seada õigust vabalt liikuda kasutavaid töötajaid ebasoodsamasse olukorda.¹¹

32. Seega on võrdse kohtlemise põhimõtte ja diskrimineerimiskeelu põhimõtte, mida eelotsusetaotluse esitanud kohus oma eelotsuse küsimuses meenutas, määruse nr 1408/71 olulised põhimõtted.

33. Mis puutub konkreetsemalt põhikohtuasjas käsitletavatesse orvuhüvitistesse, siis reguleerib määrus nr 1408/71 neid oma III jaotise 8. peatüki artiklites 78 ja 79.

7 — Vt mh 5. juuli 1988. aasta otsus kohtuasjas C-21/87: Borowitz (EKL 1988, lk 3715, punkt 23); 3. aprilli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-331/06: Chuck (EKL 2008, lk I-1957, punkt 27) ja 21. juuli 2011. aasta otsus kohtuasjas C-503/09: Stewart (EKL 2011, lk I-6497, punktid 75–77 ja seal viidatud kohtupraktika).

8 — Vt mh 9. märtsi 2006. aasta otsus kohtuasjas C-493/04: Piatkowski (EKL 2006, lk I-2369, punkt 20); 18. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas C-50/05: Nikula (EKL 2006, lk I-7029, punkt 20); 3. aprilli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-103/06: Derouin (EKL 2008, lk I-1853, punkt 20) ja 3. märtsi 2011. aasta otsus kohtuasjas C-440/09: Tomaszewska (EKL 2011, lk I-1033, punkt 25).

9 — Vt mh 20. septembri 1994. aasta otsus kohtuasjas C-12/93: Drake (EKL 1994, lk I-4337, punkt 27); 20. veebruari 1997. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-88/95, C-102/95 ja C-103/95: Martínez Losada jt (EKL 1997, lk I-869, punkt 43); 20. jaanuari 2005. aasta otsus kohtuasjas C-306/03: Salgado Alonso (EKL 2005, lk I-705, punkt 27) ja eelmises joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Tomaszewska, punkt 24.

10 — Vt eespool 8. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Tomaszewska, punkt 27.

11 — Vt eespool 8. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Tomaszewska, punkt 28, kohtuotsus Piatkowski, punkt 19, ja kohtuotsus Derouin, punkt 20.

34. Määruse nr 1408/71 artikli 78 kohta on Euroopa Kohus juba korduvalt sedastanud, et selle eesmärk on määrata kindlaks liikmesriik, mille õigusaktid kohalduvad orvuhüvitiste suhtes, mida sellisel juhul antakse põhimõtteliselt ainult selle liikmesriigi õigusaktide alusel vastavalt määruse nr 1408/71 artikli 13 lõikes 1 sätestatud põhimõttele, et kohaldada tuleb ainult ühe liikmesriigi õigust. Iseäranis ilmneb artikli 78 lõike 2 punkti b alapunkti i, et kui surnud töötaja suhtes on kehtinud mitme liikmesriigi õigusaktid, antakse kõnealuseid hüvitisi vastavalt selle liikmesriigi õigusaktidele, mille territooriumil orb elab.¹²

35. Kui liikmesriik, mille õigusaktid orvuhüvitiste andmist reguleerivad, on juba kindlaks määratud, sätestab määruse nr 1408/71 artikli 79 lõige 1, et neid hüvitisi antakse nimetatud õigusaktide kohaldamise eest vastutava asutuse poolt ja arvel, nii nagu oleksid surnud töötaja või füüsilisest isikust ettevõtja suhtes kehtinud üksnes pädeva riigi õigusaktid. Niisiis sätestab nimetatud õigusnorm esiteks, millisel institutsioonil tuleb orvuhüvitisi anda, ja teiseks puudutab säte pädeva liikmesriigi õigusaktide rakendamise korda; neid õigusakte tuleb vastavalt eespool viidatud põhimõttele, et kohaldatakse vaid ühe liikmesriigi õigust, kohaldada, „nii nagu” surnud töötaja suhtes oleks kehtinud ainult need õigusaktid. Minu arvates kujutab see viimane säte endast üksikisikule omamoodi tagatist, et kui ta on kasutanud oma õigust vabalt liikuda, saab ta kasu määruse nr 1408/71 sätetest. Selle tagatise eesmärk on vältida tema diskrimineerimist nimetatud määruse artiklis 78 sätestatud seotuse kriteeriumi alusel kindlaks määratud õiguse konkreetsete rakendustingimustega.

36. Artikli 79 lõike 1 punkt a leevendab siiski põhimõtet, mille kohaselt kohaldatakse kindlaks määratud õigusakte, „nii nagu” surnud töötaja suhtes oleks kehtinud üksnes need õigusaktid, ja sätestab, et kui need liikmesriigi õigusaktid näevad ette, et hüvitiste saamise õiguse omandamine, säilitamine või ennistamine sõltub kindlustusperioodide kestusest, tuleb vajaduse korral kohaldada eri liikmesriikides täitunud perioodide liitmise põhimõtet, mis on sätestatud määruse nr 1408/71 artiklis 72. Ka see õigusnorm on minu arvates üksikisikule omamoodi tagatis, et kui ta on kasutanud oma õigust vabalt liikuda, saab ta kasu määruse nr 1408/71 sätetest. Selle eesmärk on nimelt tagada, et liikmesriigi õigusnormide kohaldamine, „nii nagu” surnud töötaja suhtes oleks kehtinud ainult need, ei välista ELTL artikli 48 punktis a sätestatud ja praegu asjassepuutuvas osas määruse nr 1408/71 artikliga 72 rakendatud liitmispõhimõtte kohaldamist.

37. Selles kontekstis leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, nõustudes nähtavasti ONAFTS-i seisukohaga, et asjaolust, et määruse nr 1408/71 artikli 79 lõige 1 mainib üksnes seda töötajast lapsevanemat, kes on surnud, tuleneb, et on välistatud, et selle artikli lõike 1 punktis a asuvat viidet sama määruse artiklile 72 saaks kasutada, lubamaks elusoleval töötajast vanemal täitunud kindlustusperioodide liitmist, samas kui liikmesriigi õigusnormid lubaksid orvuhüvitiste taotlemise alusena arvesse võtta ka selle vanema olukorda, nagu põhikohtuasjas käsitletaval juhul.

38. Ma ei nõustu määruse nr 1408/71 artikli 79 lõike 1 sellise tõlgendusega.

39. Esiteks tuleb selle kohta märkida, et eelnevatest kaalutlustest järeldub, et määruse nr 1408/71 sätted üldiselt ja selle artikli 79 lõike 1 sätted konkreetsemalt ei puuduta kuidagi tingimusi, mis peavad orvuhüvitiste andmiseks täidetud olema. Kooskõlas määruse nr 1408/71 ülesannetega, mis on Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikas välja toodud ning mida on mainitud eespool punktides 29 ja 31, piirduvad need sätted sellega, et kehtestavad kollisiooninormid, mille eesmärk on määrata kindlaks liikmesriik, mille õigusnormid kehtivad ja mille organitele langeb hüvitiste maksmise kohustus, ja määrata kindlaks nende õigusnormide rakendamise teatavad tingimused.

40. Orvuhüvitiste andmise tingimuste kindlaksmääramine jääb seevastu liikmesriikide pädevusse, nagu on täpsustatud eespool punktis 30 viidatud kohtupraktikas.

12 — Vt mh eespool 4. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Bastos Moriana (punkt 15) ja kohtuotsus Martínez Domínguez (punkt 23).

41. Niisiis järeldub minu arvates juba sellest, et määruse nr 1408/71 sätted on olemuselt kollisiooninormid, et need ei saa takistada liikmesriikide ametiasutusi võtmast orvuhüvitiste andmisel arvesse liikmesriigi õigusaktides sätestatud tingimusi.¹³

42. Teiseks tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb määruse nr 1408/71 sätete tõlgendamisel lähtuda ELTL artikli 48 eesmärgist, milleks on aidata kaasa võõrtöötajate võimalikult täieliku liikumisvabaduse saavutamisele.¹⁴

43. Mis puutub sellesse, siis on määruse nr 1408/71 põhjenduses 1 öeldud, et määruses sisalduvad siseriiklike sotsiaalkindlustusaktide kooskõlastamissätted kuuluvad isikute vaba liikumise valdkonda ning peaksid kaasa aitama nende isikute elatustaseme ja töötingimuste parandamisele.¹⁵

44. Selles kontekstis on Euroopa Kohus leidnud, et kui määrust nr 1408/71 tõlgendatakse nii, et sellega keelatakse liikmesriigil tagada töötajatele ja nende pereliikmetele laiem sotsiaalkaitse, kui tuleneb selle määruse kohaldamisest, siis sellega kaugenetakse kõnealuse määruse eesmärgist ning samal ajal eiratakse ELTL artikli 48 eesmärke ja raamistikku.¹⁶

45. Liidu õigusnorme siseriiklike sotsiaalkindlustusalaste õigusaktide kooskõlastamise kohta, võttes eelkõige arvesse nende aluseks olevaid eesmärke, ei saa kohaldada – välja arvatud nende eesmärkidega kooskõlas oleva sõnaselge erandi korral – viisil, mis kahjustaks võõrtöötajat või tema õigusi saada hüvitisi, mis talle üksnes liikmesriigi õigusaktidega ette on nähtud.¹⁷ Kooskõlas selle põhimõtte kinnitamisega on Euroopa Kohus alati olnud määruse nr 1408/71 niisuguse tõlgendamise vastu, mille tulemus võiks olla ühe liikmesriigi õigusaktidega tagatud sotsiaalkindlustusalaste soodustuste kaotamine.¹⁸

46. Käesoleval juhul on minu arvates ilmne, et määruse nr 1408/71 artikli 79 lõike 1 sellisest tõlgendusest, nagu pakub välja ONAFTS ning mida nähtavasti toetab eelotsusetaotluse esitanud kohus, tuleneks, et võõrtöötaja, kes on kasutanud oma õigust vabalt liikuda, nagu näiteks Patricia Dumont de Chassart, kaotaks oma õiguse sotsiaalkindlustushüvitistele, mille kohaldatavad liikmesriigi õigusaktid talle annavad. Analoogiliselt sellega, mida ma olen juba varem märkinud¹⁹ ning mida kinnitab punktis 44 viidatud kohtupraktika, ei oleks niisugune tulemus kooskõlas selle määruse mõttega ja eesmärkidega, mida taotletakse ELTL artiklis 48 siseriiklike sotsiaalkindlustusalaste õigusaktide kooskõlastamise kaudu.

47. Lisaks: kuigi selline tõlgendus ei tooks kaasa kodakondsusel põhinevat diskrimineerimist, kuna neid õigusnorme kohaldatakse kodakondsusest sõltumatult, nagu väitis kohtuistungil Belgia valitsus, kaasneks sellega pealegi liikumisvabadust kasutanud töötajate õigusvastane diskrimineerimine võrreldes töötajatega, kes seda kasutanud ei ole.

13 — Vt analoogia alusel seda, mida ma kinnitasin oma ettepanekus kohtuasjas C-208/07: von Chamier-Glisczinski, milles otsus tehti 16. juulil 2009 (EKL 2009, lk I-6095, ettepaneku punkt 51).

14 — Vt viimati 12. juuni 2012. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-611/10 ja C-612/10: Hudzinski (punkt 53 ja seal viidatud kohtupraktika). Selle kohta vt ka 9. novembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-205/05: Nemec (EKL 2006, lk I-10745, punktid 37 ja 38) ning 20. mai 2008. aasta otsus kohtuasjas C-352/06: Bosmann (EKL 2008, lk I-3827, punkt 29).

15 — Vt eelmises joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Bosmann (punkt 30) ja kohtuotsus Hudzinski (punkt 54).

16 — Vt eespool 13. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Chamier-Glisczinski, punkt 56, ja eespool 14. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Hudzinski, punkt 55.

17 — Vt 6. märtsi 1979. aasta otsus kohtuasjas C-100/78: Rossi (EKL 1979, lk 831, punkt 14); 30. juuni 2011. aasta otsus kohtuasjas C-388/09: da Silva Martins (EKL 2011, lk I-5737, punkt 75) ja eespool 14. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Hudzinski, punkt 56.

18 — Vt mh 9. detsembri 1993. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-45/92 ja C-46/92: Lepore ja Scamuffa (EKL 1993, lk I-6497, punkt 21); 4. oktoobri 1991. aasta otsus kohtuasjas C-349/87: Paraschi (EKL 1991, lk I-4501, punkt 22); 30. märtsi 1993. aasta otsus kohtuasjas C-282/91: de Wit (EKL 1993, lk I-1221, punktid 16 ja 17) ja 5. oktoobri 1994. aasta otsus kohtuasjas C-165/91: van Munster (EKL 1994, lk I-4661, punkt 27). Vt ka 9. oktoobri 1997. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-31/96-C-33/96: Naranjo Arjona jt (EKL 1997, lk I-5501, punkt 20); 17. detsembri 1998. aasta otsus kohtuasjas C-153/97: Grajera Rodríguez (EKL 1998, lk I-8645, punkt 17) ja eespool 14. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Nemec, punktid 37 ja 38.

19 — Vt eespool 13. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus von Chamier-Glisczinski, ettepaneku punkt 56.

48. Kolmandaks, määruse nr 1408/71 artikli 79 lõike 1 tõlgendus, mis ei takista elusolevat töötajast lapsevanemat, kes on kasutanud oma õigust vabalt liikuda, tööperioodide liitmist sätestavate normide alusel õigustatud isikuks lugeda, ei ole mitte üksnes ainsana sellesama määruse eesmärgiga kooskõlas, vaid vastab ka selle õigusakti sõnastusele.

49. Kuigi on tõsi, et sätestades, kuidas kohaldada sama määruse artikli 78 alusel kindlaks määratud õigust, viitab määruse nr 1408/71 artikli 79 lõige 1 surnud töötaja olukorrale, tuleb siiski nentida, et artikli 79 lõike 1 punkt a, kus on viidatud artiklis 72 sätestatud liitmispõhimõttele, ei sisalda ainsatki viidet surnud töötaja olukorrale. See säte ei sisalda midagi, mis lubaks järeldada, et liidu seadusandja kavatses piirata liitmispõhimõtte kohaldamise ainult surnud töötajaga, välistades seega elusoleva töötajast lapsevanema, samas kui liikmesriigi õigusnormid sätestavad võimaluse võtta orvuhüvitiste taotlemise alusena arvesse ka temal täitnud kindlustusperioode.

50. Selle kohta tuleb veel märkida, et kindlustus-, elamis- või töötamisperioodide liitmise põhimõte on sätestatud otseselt ELTL-s, täpsemalt ELTL artikli 48 punktis a, ning rakendatud määruse nr 1408/71 mitme sättega, sealhulgas artikliga 72.²⁰ Euroopa Kohtul on juba olnud võimalus selgitada, et see on üheks ühenduse sotsiaalkindlustusskeemide liikmesriikides koordineerimise peamiseks põhimõtteks, mille eesmärk on kooskõlas määruse nr 1408/7 üldiste eesmärkidega tagada, et ELTL-ga tagatud õiguse vabalt liikuda teostamine ei jäta töötajat ilma sotsiaalkindlustushüvedest, millele tal oleks õigus, kui ta oleks töötanud ainult ühes liikmesriigis; selline tagajärg võiks panna ühenduse töötaja loobuma oma õiguse vabalt liikuda kasutamisest ning kujutab endast seega nimetatud vabaduse takistust.²¹

51. Kõigist neist kaalutlustest lähtudes leian seega, et määruse nr 1408/71 artikli 79 lõiget 1 ei saa tõlgendada nii, nagu see lubaks määruse nr 1408/71 artiklis 72 sätestatud kindlustus-, töötamis- või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise perioodide arvessevõtmist reguleerivaid õigusnorme kohaldada ainult surnud lapsevanema suhtes. Niisiis ei saa liikmesriigi ametiasutused tugineda sellele artiklile, et välistada teises liidu liikmesriigis töötanud elusoleval lapsevanemal täitunud kindlustusperioodide arvessevõtmine, mis oleks kooskõlas esimese liikmesriigi õigusnormidega, kui selle lapsevanema suhtes saab vastavate tingimuste esinemisel kohaldada kindlustus-, töötamis- või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise perioodide arvessevõtmise alaseid õigusnorme, mis on sätestatud määruse nr 1408/71 artiklis 72. Seda arvesse võttes ei saa määruse nr 1408/71 artikli 79 lõige 1 järelikult rikkuda võrdse kohtlemise ega diskrimineerimiskeelu põhimõtet.

52. Seoses perioodide liitmise põhimõtte kohaldamisega tuleb veel analüüsida Belgia valitsuse esitatud ning kohtuistungil arutatud argumenti, mille kohaselt võib tööd, mida elusolev töötajast lapsevanem on liidu teises liikmesriigis teinud, arvesse võtta ainult selleks, et täiendada kindlustus-, töötamis- või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise perioodi, mis on täitunud juba Belgias, nii et Patricia Dumont de Chassart'i olukorda, kes töötas aastal enne oma mehe surma ainult Prantsusmaal, ei saa mingil juhul määruse nr 1408/71 artiklis 72 sätestatud liitmiseks arvesse võtta.²²

20 — Perioodide liitmise põhimõtet rakendatakse määruses nr 1408/71 näiteks artiklites 18, 38, 45, 64 ja 67. Eespool 3. joonealuses märkuses viidatud uues määruses nr 883/2004 on seda juba tunnustatud üldsättena (artikkel 6).

21 — Vt analoogia alusel eespool 8. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Tomaszewska*, punkt 30; samuti 26. oktoobri 1995. aasta kohtuotsus C-481/93: *Moscato* (EKL 1995, lk I-3525, punkt 28) ja eespool 9. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Salgado Alonso*, punkt 29.

22 — Oma argumenti alusena viitab Belgia valitsus ka nõukogu 21. märtsi 1972. aasta määruse (EMÜ) nr 574/72, millega määratakse kindlaks määruse nr 1408/71 rakendamise kord (EÜT L 323, lk 38; ELT eriväljaanne 05/01, lk 83), nõukogu 2. detsembri 1996. aasta määrusega (EÜ) nr 118/97 (EÜT 1997, L 28, lk 1; ELT eriväljaanne 05/03, lk 3) muudetud ja täiendatud redaktsioonis, mida on muudetud komisjoni 4. veebruari 2008. aasta määrusega nr 101/2008, (ELT L 31, lk 15), artikli 15 lõike 1 punktile a. See artikkel, mis asub määruse nr 574/72 I peatükis „Kindlustusperioodide liitmise üldreeglid”, toetab Belgia valitsuse väitel tema seisukohta, kuna seal kõneldakse mis tahes teise liikmesriigi õigusaktide alusel täitunud kindlustus- või elamisperioodide „liitmisest”, et kindlustusperioode „täiendada”. Tuleb siiski nentida, et sellele artiklile ei saa Belgia valitsuse argumenti kinnituseks tugineda. Selle artikli lõikest 1 ilmneb nimelt sõnaselgelt, et see kohaldub teatavate määruse nr 1408/71 sätete suhtes, täpsemalt nende suhtes, mis puudutavad haigus- ja sünnitus-, vanadus- ja toetajakaotushüvitisi (pensione), samuti matusetootusi või töötushüvitisi, kuid mitte perehüvitisi. Selles artiklis sõnaselgelt mainitud õigusnormide hulgas ei ole nimelt perehüvitisi puudutavaid norme ning täpsemalt pole seal kordagi viidatud määruse nr 1408/71 artiklile 72 ega artiklile 79.

53. Seoses sellega ei saa ma jätta märkimata, et Euroopa Kohus on hiljuti selgitanud, et ei saa nõustuda määruse nr 1408/71 artiklis 72 kasutatud mõiste „liitmine” tõlgendusega, mis eeldab vähemalt kahe eri liikmesriikides täitunud tegevusperioodi olemasolu. Seda arvesse võttes ei saa hüvitise määramise pädevusega asutuse asukohaliikmesriik nõuda, et üks asjaomastest tegutsemisperioodidest peab olema täitunud tema territooriumil, välistades võimaluse, et sotsiaalkindlustushüvitise saamise õiguse omandamiseks kasutatakse üksnes ühte, teise liikmesriigi territooriumil täitunud perioodi.²³

54. Euroopa Kohus rõhutas nimelt, et määruse nr 1408/71 artikli 72 sõnastus nõuab, et liitmisel võetaks arvesse „teises liikmesriigis täitunud kindlustus-, töötamis- või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise perioode”, nii nagu oleksid need täitunud pädeva asutuse kohaldatavate õigusaktide alusel.

55. Vastavalt määruse nr 1408/71 eesmärkidele, mida nimetati eespool punktides 29 ja 31, kehtestab see määrus korra, millega võõrtöötajatele ja nende ülalpeetavatele kindlustatakse „[kõigi perioodide]” kokkuliitmine, mida võetakse arvesse eri riikide õigusaktide kohaselt, et omandada ja säilitada õigus saada hüvitisi ning arvutada nende hüvitiste summa.

56. Niisiis ei saa liikmesriigi, antud juhul Belgia pädev ametiasutus perehüvitise määramisel nõuda, et lisaks teises liikmesriigis, antud juhul Prantsusmaal täitunud töötamis- või tegutsemisperioodile oleks asutuse asukohaliikmesriigis täitunud veel teinegi periood.

57. Vastupidi sellele, mida Belgia valitsus väitis kohtuistungil, ei saa tõlgendust, mille Euroopa Kohus andis mõistele „liitmine” kohtuotsuses Bergström²⁴ kahtluse alla seada ei kohtuotsuse Perez Garcia²⁵ punktiga 43, millest ei saa kuidagi järeldada, nagu määruse nr 1408/71 artikli 72 kohaldamine eeldaks, et töötamis- või tegutsemisperiood peab olema täitunud selle riigi territooriumil, kellel tuleb perehüvitist maksta, ega ka kohtuotsustega Coonan ja Vigier,²⁶ mis perehüvitiste andmist üldse ei puuduta.

58. Teisalt tuleb viimaks veel rõhutada, et lahendus, mis lubab määruse nr 1408/71 artiklis 72 sätestatud liitmispõhimõtet kohaldada ka elusoleva lapsevanema suhtes, on kooskõlas Belgia otsusega kohaldada seda põhimõtet just perehüvitiste suhtes. Selline eelistus on sõnaselgelt sätestatud määruse nr 1408/71 VI lisa „Teatavate liikmesriikide õigusaktide kohaldamise erikord” punkti A alapunktis 7.²⁷

V. Ettepanek

59. Esitatud kaalutlustest lähtuvalt teen ettepaneku vastata Tribunal du travail de Bruxelles'i eelotsuse küsimusele järgmiselt:

„Määruse nr 1408/71 artikli 79 lõige 1 ei riku võrdse kohtlemise põhimõtet ega diskrimineerimiskeelu põhimõtet, kuna sellistel asjaoludel nagu põhikohtuasjas ei saa seda tõlgendada nii, et määruse nr 1408/71 artiklis 72 sätestatud kindlustus-, töötamis- või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise perioodide arvessevõtmist reguleerivaid õigusnorme kohaldatakse ainult surnud töötajast lapsevanemal täitunud kindlustusperioodide arvessevõtmiseks, välistades seega teises Euroopa Liidu liikmesriigis töötanud elusoleval töötajast lapsevanemal täitunud perioodide arvessevõtmise, kui liikmesriigi asjassepuutuvad õigusnormid lubavad orvuhüvitiste taotlemise alusena arvesse võtta ka temal täitunud kindlustusperioode”.

23 — Vt 15. detsembri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-257/10: Bergström (EKL 2011, lk I-13227, punktid 39–44, eriti punktid 39 ja 40).

24 — Viidatud eespool 23. joonealuses märkuses.

25 — Viidatud eespool 4. joonealuses märkuses.

26 — 24. aprilli 1980. aasta otsus kohtuasjas C-110/79: Coonan (EKL 1980, lk 1445) ja 27. jaanuari 1981. aasta otsus kohtuasjas C-70/80: Vigier (EKL 1981, lk 229).

27 — Sellest punktist nähtub sõnaselgelt, et „[m]ääruse artikli 72 ja artikli 79 lõike 1 punkti a alusel võetakse teise liikmesriigi õigusaktide alusel täitunud töötamis- ja/või kindlustusperioode arvesse, kui hüvitise saamine Belgia õigusaktide alusel on seatud sõltuvusse tingimusest, et kindlaksmääratud varasema perioodi suhtes oleksid täidetud perehüvitise saamise tingimused töötajate kindlustusskeemi raames.”